

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Средняя общеобразовательная школа с. Аянгаты Барун-Хемчикского кожууна Республики Тыва».

«Согласована»

Заместителем директора по УВР

Сергеев Ооржак Е.С.

«26» 08 2023г

«Утверждена»

Директором МБОУ СОШ

с. Аянгаты Шокар О.Б.

Приказ № 48

От «26» 08 2023г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по родной (тувинской) литературе

(наименование учебного предмета, курса, дисциплины)

11
(класс)

Уровень образования: среднее общее образование

Количество часов год 68, в неделю: 2

Уровень: базовый

Учитель: Монгуш Долаана Андреевна

Программа составлена на основе Федерального закона от 29.12.2012г № 273 ФЗ «Об образовании в РФ», требований к результатам освоения федеральной образовательной программы основного общего образования ОФКС-тин негелделеринге дууштур «Кол нити өөредилгенин 5–9 класстарынга «Төрзэн (тыва) чогаал» эртеминиң чижек өөредилге программасы»

Учебник: Е.Т.Чамзырын, А.Х.Херел, М.Н.Ооржак «Тыва чогаал. 11 класс». Кызыл-2022, 254а

2023-2024
(учебный год)

ТАЙЫЛБЫР СӨС

11-ги класстын төрөөн чогаал эртемийн өөрөдилге-методиктиг комплекизинге хамааржыр ажилчын программаны «Кол ниитиөөрөдилгениң 5–9 класстарыңа «Төрөөн (тыва) чогаал» эртемийн чижек өөрөдилге программасыңа» (улаштыр – Программа) даянып, 11 класстың «Тыва чогаал» өөрөдилге номнунга дүүштүр кылдыңган.

Өөрөдилгениң Федералдыг күрүне стандартызының (улаштыр – ӨФКС) «Родной язык и родная литература» деп өөрөдилге кезээнде киирген «Төрөөн чогаал» эртемийн шиңгээткениниң түңнелдерин кичээнгейге алган. Программада Россия Федерациязының хамаатызының мөзү-шынар сайзыралыңа болгаш кижизидилгезинге хамаарышкан Концепциязында айыттыңган чүүлдерни болгаш Тыва Республиканың регионалдыг, этнокультурлуг онзагайларын, ол ышкаш Россия чоннарының хамааты ниитилелинге хамаарышкан эп-сеткил каттыштырылгасы, культуралар аразында чөптүг харылзаа тургузар сорулгаларының бүгү байдалдарын барымдаага ап, өөренип көргөн.

Чижек Программаның кол таваа кылдыр дараазында хоойлу, доктаал, саавырлар алдыңган:

- Конституция Российской Федерации (с изменениями на 01.07.2020 г.) ст. 26;

- Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;

- Федеральный закон от 03.08.2018 г. № 317-ФЗ «О внесении изменений в статьи 11 и 14 Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации»;

Приказ Министерства образования и науки РФ от 17 декабря 2010 г. № 1897 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (в редакции

приказа Минобрнауки России от 31 декабря 2015 г. № 1577);

- Конституция Республики Тыва (с изменениями на 12.04.2019 г.) ст.5, 24;

- Закон ВХ-I «О языках в Республике Тыва» от 31.12.2003 г. № 462 (с изменениями на 12.04.2019 г.);

- Закон Республики Тыва от 21.06.2014 г. № 2562 ВХ-1 «Об образовании в Республике Тыва» (с изменениями на 02.06.2019 г.).

ТӨРӨЭН (ТЫВА) Л ИТЕРАТУРА ЭРТЕМИН ӨӨРЕДИРИНИҢ СОРУЛГАЛАРЫ

Сорулга: төрөөн (тыва) чогаал эртемийге даянып, сагыш-сеткил, делегей көрүүшкүнү делгем, чаагай үзел-бодалдыг, чогаадыкчы арга-шинектиг, кижилер

аразында харылзажылганың бүгү талалыг кылдыныгларын билир, бедик хамааты туруштуг кижини өөредип, кижизидип, сайзырадырынга *таарымчалыг байдалдарны тургузары*.

Сорулгаларын күүседириниң аргалары:

- амыдыралды бүгү талалыг онзагай көргүзөр уран чүүлдүң бир хевири болур чечен чогаалды чүгле сагыш-сеткил хайныышкыны-биле хүлээп номчуурун эвес, а номчаанын ханы сайгарып, бодунуң бодалын (туружун) бадыткалдыг тайылбырлап база өскелерниң туружун (бодалын) дыңнап, өөренип, деңнеп өөрениринге чаңчыктырары;

- чогаал, сөзүглел төрөөн чонунуң ыдыктыг үнелериниң, чаңчылчаан амыдыралының үндезинин илереткен чепсек дээрзин билиндирери;

– төрөөн (тыва) болгаш Россия чоннарының биче буурай база делегей чоннарының чогаалдарын сайгарып өөрениринге төрөөн дылдың үнезин, ооң эгээртинмес байлаан медреселдии-биле ажыглап өөренирин билиндирер ажылдар;

– чечен чогаал авторнуң онзагай, бот-тускайлаң, уран-чечен делегейи, уран чүүлдүң бир хевири дээрзин таныштырар ажылдар;

– чогаал эстетиктиг болгаш мөзү-шынар илередир чепсек дээрзин тодарадыр ажылдар;

– тема болгаш идеяны тодарадырынга сөзүглелдин уjur-утказын, дылының уран чурумалдыг аргаларының, тургузуунуң онзагайын, бижиттинген аянын тодарадыр ажылдар;

– тыва чогаалды өске чогаалдар-биле, уран чүүлдүң өске хевирлери-биле деңнеп сайгарар ажылдар;

– уругларның чогаадыкчы арга-шинээн сайзырадыр ажылдар;

– класска азы бот-тускайлаң номчаан чогаалдарынга хамаа-рыштыр шүгүмчүлелдиг чүүлдерни, үнелелдерни бодунуң деңнели-биле угаап-бодап, шын чугаалап, бижип өөрениринге чаңчыктырар ажылдар;

– чогаалда чуруттунган амыдыралды бүгү талазындан өөренип көрүп, чогаал маадырларынга, хөделиишкиннеринге хамаарыштыр бодунуң хамаарылгазын, туружун илередип өөренирин хевирлээр ажылдар;

– аас болгаш бижимел ажылдарга бодалын чогаал сөзүглели-биле бадыткап, тода илередип өөредиринге угланган ажылдар;

– бижимел чугааның хевирлерин (тоожуушкун – бердинген чижекке дүүштүр сөзүглелди тургузары; угаап-сайгарары – айты-рыгларга бижимел харыы бээри; тодарадып бижири – маадырның ха-рактеристиказын тургузары) күүседип өөрениринче угланган ажылдар;

- бодунуң көрүжү-биле сөзүглел чогаадып шыдаар база чуруктарга даянып, чогаадыкчы арга, мергежилди сайзырадыр ажылдар;
- өске чоннарның ёзу-чаңчылдарын сонуургаар, кижилер-биле эптиг-чөптүг харылзажылганы кижизидеринче угланган ажылдар;
- кандыг-даа чогаалдарны номчуп, амыдыралчы билиглерни шингээди ап, хостуг үезин шын ажыглап өөредир ажылдар;
- чечен чогаал – чогаалчының (авторнуң) делегейи, ооң амыдыралды номчукчуга таныштыларының хуу көрүжү дээрзин уругларга таныштылары, угаан-медерелинге быжыглаар ажылдар;
- номчаан чүүлүн сайгарылгалыг хүлээп ап көрүп, бодунуу-биле тайылбырлап билиринге чаңчыктырар ажылдар;
- чечен чогаалды медерелдиг, утказын ханы билип номчууру ажыктыг, өөредиглиг, кижизидилгелиг дээрзин билиндирип, бот-тускайлаң ном номчуурунга хереглелин хандырып, чаа чогаалдарны сонуургап номчуурунга кижизидер ажылдар;
- тыва дылынга, ёзу-чаңчылдарынга хумагалыг болурун кижизидер ажылдар;
- чогаалдарга болгаш уран чүүлдүң өске хевирлеринге даянып, кижизиг аажы-чаңга, хамааты бот-медерели бедик, төрөөн чуртунга шынчы чорукка кижизидер ажылдар;
- өөреникчилерниң аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадыр ажыл-чорудулга.

Төрөөн (тываа) литература эртемнин ооредилге планында туружу.

Программада төрөөн (тыва) чогаал эртемнин өөрениринге 68 шакты кылган.

Төрөөн (тыва) чогаал эртемнин кол ниити ооредилге деннелинге шингээткенинин түннелдери:

Сагыш-сеткил делегейин хевирлээринге хөй талалыг салдарлыг төрөөн (тыва) чогаал эртемнин өске эртемнер-биле холбаштырып өөредири үстүнде салдырган сорулганы чедип алырынга дээштиг. Төрөөн (тыва) чогаал эртемнин өөрөнгенин түннелдери предметтиг, метапредметтиг база бот-тускайлаң бооп илерээр.

Бот-тускайлаң түннелдер төрөөн дылынга, черинге, бойдузунга ынак, хумагалыг; хамааты бот-медерели бедик, ада-чурт төөгүзүн, культуразын үнелеп билир; номчулгага сонуургалдыг, чогаадыкчы ёзу-биле боданып шыдаар; өг-бүлө, хөй-ниити база күрүне чергелиг хоойлу-дүрүмнү сагып чоруур, сагыш-сеткили байлак, мөзү-бүдүжү чараш, эптиг-чөптүг аажы-чаңныг кижиниң хевирлеттингенин база төрөөн (тыва) чогаалга өөрөнгөн билииниң деңнелин илередир.

Предметтиг түннелдер төрөөн (тыва) чогаалга өөрөнгөн бүгү теориялыг билиглерин (чечен чогаалдың аймаан, жанрын, хевирин, ооң бижиттинген төөгүзүн, композициязының тургузуун, дылының уран

чурумалдыг аргаларын дээш о.ө.) шигээткенин, уран чүүлдүн янзы-бүрү хевирлери- биле чогаалдың идеязын деңнеп, ханы сайгарып билир, чогаадыкчы арга-

шинээ бедик номчукчунуң хевирлеттингениниң түңнелин илередир; аас болгаш бижимел чугаазы сайзыраңгай, чугааның байдалынга дүүштүр бодалдарын тода илередип шыдаар арга-шинээн тодарадыр.

Метапредметтиг түңнелдер билиг шигээдириниң бот-хуу ажыл-чорудулгазын углап-баштап, аайлап билир, ниитилелге бодун шын алдынып, бодунуң туружун, үзел-бодалын камгалап билир, өөредилгени төрөөн (тыва) чогаал эртеминден дашкаар шигээдип өөрөнгенин, тыва литератураның укталган дөстөрүн болгаш ооң төөгүзүнүң үе-чадаларының онзагай демдектерин, чогаал сайгарылгазын улустуң аас чогаалы, эрте-бурунгу түрк бижиктиң тураскаалдары, төөгү, география дээш оон-даа өске эртемнер-биле сырый харылзаалыын тодарадып, бүгү эртемнерни чергелештир шигээдип өөренир арга, мергежилдерни билирин тодарадыр.

11-ги класстын тыва чогаалга календарь-тематиктиг планы

№	Теманың ады	Онаалгазы	Шаг ы	Эрттирер хүнү		Эдилге кылганы
				план	ф ак т	
1	Кирилде кичээл. Амгы тыва литературанын хөгжүлдеси.	номчуур	1	07.09.		
2	К.Кудажы Намдары, ажыл- чорудулгазы.	Конспектилээр	1	14.09.		
3	К.Кудажы Уйгу чок Улуг-Хем- роман-эпопея.	айтырыгларга харыылаар	1	21.09.		
4	ЧС. Чогаадыг Чогаалда эр кижинин, ада кижинин омур- хевири коргускени.	айтырыгларга харыылаар	1	28.09.		
5	К.Кудажы Долуманын хуулгаазыны.	Тема, идеязын тодарадыр	1	05.10.		
6	К.Кудажы Долуманын хуулгаазыны. Шииде чорулдээ, оон чылдагааннары, омур- хевирлер.	План бижиир	1	12.10.		
7	Ч.С.Чогаадыг Езулуг кижинин омур-хевири кандыгболурул?	Тондур бижиир	1	19.10.		
8	Е.Танова Дошкун чылдарнын чазы.	темаларны илередир	1	26.10.		
9	Тематиказы, репрессия темазын чырытканы.		1	09.11.		
10	В.Б.Монгуш Каткы бажы каткан эвес. Ч.Т.	Номчуур, айтырыгларга харыылаар	1	16.11.		
11	Сатира, юмор жанрынын дугайында.	Конспектилээр	1	23.11.		
12	С.В.Козлова. Чогаадыкчы намдары.	Номчааш, конспектилээр	1	30.11.		
13	С.Козлова Чаражын аар. Агы.	доктаадыр	1	07.12.		
14	С.Козлова Сыра.	Сайгарылгалыг номчулга	1	14.12.		
15	М.Б.Доржу Тыва аъттар.Ава суду.	Доктаадыр	1	21.12.		
16	А.Даржай Далайны мен корбээн мен. Хемнер бирде...	Сайгарылгалыг номчулга	1	28.12.		
17	А.Даржай Дазыл. Игил ыызы.	Номчуур	1	11.01		
18	А.Даржай Четкер четкизи.	Чогаалчы дугайында илеткел	1	18.01		
19	В.Серен-оол Сыгыттын аяны. Мээн Тывам.	Номчааш, айтырыгларга	1	25.01		

		харыылаар				
20	Э.Донгак Эрги Хонаштар.	номчуур	1	01.02		
21	М.Кожелдей Часкы хаттар.	Номчуур	1	08.02		
22	Ш.Куулар "Баглааш".	Чурук чуруур	1	15.02		
23	Ч.Т. Чурумалдыг символ.	Символ дугайында бодалдар	1	22.02		
24	А.Уержаа "Ынак-тыр мен".	Доктаадыр	1	29.02.		
25	А.Уержаа "Хараган". "Хээлер".	Сайгарылгалыг номчулга	1	07.03.		
26	М.Дуюнгар Мочек ирей. Чалбак- Мыйыс.	Сайгарылгалыг номчулга	1	14.03.		
27	Э.Мижит Чогаадыкчы намдары, ажыл-чорудулгазы. Сээк. Шыйлашкын. Мергежилге. Кыйгы.	Чогаалчынын допчу намдарын бижиир	1	21.03.		
28	Э.Мижит Кайда силер? Ары. Дугуй. Аъттыг кижси. Дурбуушкуннун дуруму	Номчуур	1	04.04.		
29	Э.Мижит Иенин ынакшылы.	Сайгарылгалыг номчулга Ч.С.Чогаадыг Ие кижсинин кайгамчык овур-хевири чогаалдарда коргускени.	1	11.04.		
30	И.Иргит Ынакшылдын сулдези.	Номчуур Ч.С.Чогаадыг Мээн ынак чогаалчым.	1	18.04.		
31	А.Бегзин-оол Чогаадыкчы намдары, ажыл-чорудулгазы. Авам биле Алаш хемим. Ачам чагыы.	Тондур бижиир	1	25.04.		
32	Ч.Т Амгы тыва литературада херээжен шулукчулер.	Конспектилээр	1	02.05.		
33	Ч.Т.Амгы тыва шулук чогаалынын сайзыралы. Ожук дажы, хонелер, рубаилер.	презентация кылыр	1	16.05		
34	Туннел кичээл.	Чечен чогаалдарны номчуур	1	23.05.		

